

چهارمین مرحله سلسله مسابقات
حدیث خوانی اصول کافی
«جلد اول کتاب شریف اصول کافی»
کتاب فضل العلم

معاونت تربیتی فرهنگی جامعه الزهراء سلام الله علیها

اداره کل تربیتی

اداره قرآن و حدیث

باسمه تعالی

رسولُ اللَّهِ: "تَذَاكَرُوا وَتَلَقَّوْا وَتَحَدَّثُوا؛ فَإِنَّ الْحَدِيثَ جِلَاءٌ لِلْقُلُوبِ، إِنَّ الْقُلُوبَ لَتَرِينٌ كَمَا يَرِينُ السَّيْفُ، جَلَاؤُهَا الْحَدِيثُ".
«اصول کافی ج ۱، ص ۵۰، روایت ۸»
پیامبر خدا: با یکدیگر مذاکره علمی - و ملاقات کنید و حدیث بگویند؛ زیرا حدیث صیقل دلهاست. همانا دلها همچون شمشیر زنگار می گیرد و صیقل آنها به حدیث است.

اداره قرآن و حدیث جامعه الزهراء سلام الله عليها در راستای آشنایی طلاب با متون حدیث و ایجاد انس با روایات اهل بیت علیهم السلام و با هدف غربت زدایی از متون حدیثی و ارتقاء سطح معرفتی و تربیتی طلاب، چهارمین مرحله دوره غیرحضورى حدیث خوانی «کتاب شریف اصول کافی» را برگزار می نماید:

✓ شیوه دریافت سؤالات

۱. سایت جامعه الزهراء سلام الله عليها
  ۲. سرای ثقلین - ورودی ساختمان شهید بهشتی (ره)
- مهلت تحویل پاسخنامه: ۳۰ بهمن ماه ۱۳۹۵

✓ روش تحویل پاسخنامه

طلاب حضوری: تحویل به سرای ثقلین - ورودی ساختمان شهید بهشتی (ره)
طلاب غیر حضوری: ارسال پاسخنامه تایپ شده یا pdf به پست الکترونیکی
hadith@jz.ac.ir شماره تماس: ۳۲۱۱۲۳۵۵

طلاب حضوری و غیر حضوری استان قم می توانند جهت ثبت نام شرکت در کارگاه پرسش و پاسخ این دوره که زمان آن متعاقبا اعلام می شود، تا ۱۵ دی ماه با شماره ۳۲۱۱۲۳۵۵-۳۲۱۱۲۴۳۶ تماس حاصل فرمایند.

✓ آیین نامه

توجه به نکات زیر جهت شرکت در این دوره حائز اهمیت است:

۱. تمام پاسخ ها با مراجعه شخص شرکت کننده و با مراجعه به منبع اصلی پاسخ داده شود.
۲. پاسخ ها به صورت تلخیصی و برداشت مفهومی یادداشت شده و از کپی کردن عین عبارت خودداری شود.
۳. تکمیل پاسخ نامه با شیوه ای غیر از موارد مذکور موجب ضمان شرعی خواهد بود.
۴. در هنگام تکمیل پاسخ نامه درج همه اطلاعات درخواستی از طلاب از ضروریات است. بدیهی است در صورت نقص در تکمیل اطلاعات از قبیل شماره تحصیلی یا ... پیامد آن متوجه خود طلبه است.
۵. پاسخ ها در برگه a۴ و با مشخصات کامل (نام و نام خانواگی، نام پدر، کد ملی، کد تحصیلی، نام بخش محل تحصیل، شماره تماس و ایمیل) ارائه گردد.
۶. شرکت کنندگانی که علاوه بر برداشت مفهومی، ارائه نموداری از محتوای حدیث (عربی و فارسی) هم داشته باشند، از امتیاز ویژه برخوردار می گردند.
۷. طلاب حضوری می توانند پاسخ نامه های تایپ شده یا دستنویس خود را به صورت حضوری به اداره قرآن و حدیث جامعه الزهراء سلام الله علیها تحویل دهند.

۸. طلاب غیر حضوری فایل word یا pdf یا عکس واضح از متن پاسخ نامه های خوانایی خود را به پست الکترونیک اداره قران و حدیث به آدرس hadith@jz.ac.ir ارسال کنند.

۹. هر طلبه تنها مجاز به یکبار ارسال پاسخ نامه از طریق پست الکترونیک است و در صورت تکرار، آخرین پاسخ نامه دریافت شده مورد ارزیابی قرار خواهد گرفت.

امتیازات

۱. به کسانی که در تمام سلسله دوره های حدیث خوانی کتاب اصول کافی شرکت نمایند گواهی پایان دوره حدیث خوانی کافی اهدا می گردد.

تبصره:

۱. در جهت تحقق اهداف طرح و انس طلاب با منابع معتبر حدیثی و همچنین ایجاد زمینه مشارکت فعالانه همه طلاب در این مسابقات، پیوستن طلابی که موفق به شرکت در مراحل گذشته طرح نشده و پاسخ نامه را تحویل نداده اند در ادامه طرح به شرطی ممکن است که تا پایان مهلت ارائه پاسخ نامه مرحله جاری، پاسخ نامه مراحل گذشته را نیز تحویل دهند.
۲. اسامی ممتازین این دوره ها همچون دیگر دوره های اداره قرآن و حدیث در لیست فعالان شرکت کننده در اردوی قرآنی سالانه مشهد مقدس قرار خواهد گرفت.

پیرامون کتاب شریف کافی

کتاب اربعه شیعه شامل الکافی، اثر محمد بن یعقوب کلینی (متوفی ۳۲۹ ق)؛ من لا یحضره الفقیه، اثر شیخ صدوق (متوفی ۳۸۱ ق)؛ تهذیب الاحکام و الاستبصار، دو اثر جاودانه شیخ طوسی (متوفی ۴۶۰ ق) از قدیمی ترین کتاب های روایی و اولین کتاب های روایی موضوع بندی و باب و فصل بندی شده، هستند و علت اصلی اعتبار آن ها این است که از اصول اربعه‌ائمه که به نظر ائمه معصومین - علیهم السلام - از جمله امام رضا (ع) رسیده است، اخذ شده اند و عین همان روایات به صورت دسته بندی شده و با ذکر سند در کتاب اربعه منعکس شده اند و موجود می باشند؛

کتاب شریف کافی، توسط یکی از برجسته ترین روات و فقهای شیعه، ثقة الاسلام محمد بن یعقوب کلینی (متوفی ۳۲۹ قمری) در طی بیست سال و در ۳۴ جزء (اصول، فروع و روضه) شامل بیش از ۱۶ هزار حدیث، تدوین شده و از حیث قدمت، جامع بودن و کثرت احادیث و ترتیب خاص، اعتبار روایات و شامل بودن بر معارف الهی و اخلاق و احکام، سرآمد کتابهای حدیثی شیعه است و از روزگار تألیف تاکنون، همواره مورد استناد و استفاده فقها و مولفان کتاب های معارف دینی و اخلاق در حوزه های علمی شیعه بوده است. کتاب کافی شامل مجموعه روایات اصول دین و فروع دین است که از ائمه - علیهم السلام - روایت گردیده است. شیخ با سفر به شهرها و روستاهای سرزمینهای اسلامی و ارتباط با رایان احادیث و دستیابی به اصول چهارصدگانه شیعه، که یاران ائمه - علیهم السلام - نگاشته بودند و با ارتباط با نواب خاص امام زمان - علیه السلام - مجموعه ای ارزشمند و اثری گرانبها و کتابی معتبر و جامع به نگارش در آورد.

این کتاب فاصله زمانی کمی با اصول معتبر و اولیه شیعه دارد که از آنها گرفته شده و علاوه بر آن از دقت و گزیده گویی بالایی نیز برخوردار است.
کتاب کافی در نزد اصحاب امامیه دارای اهمیت و جایگاه ویژه ای است.

بخش های کتاب کافی:

کتاب کافی شامل ۳ بخش اصول، فروع و روضه می باشد:

اصول کافی؛ در هشت عنوان (فصل) به تبیین اصول اعتقادی شیعه و برخی مطالب دیگر که با مسائل اعتقادی ارتباط دارد، پرداخته است. عناوین این کتاب عبارتند از: العقل و الجهل؛ فضل العلم؛ التوحید؛ الحجّة؛ الايمان و الکفر؛ الدعاء؛ فضل القرآن؛ العشرة.

فروع الکافی دربردارنده روایات مربوط به مسائل فقهی است. فروع کافی بزرگترین بخش کتاب کافی به حساب می آید. در این بخش عناوین زیر وجود دارد:

1. کتاب الطهارة، ۲. کتاب الحيض، ۳. کتاب الجنائز، ۴. کتاب الصلاة، ۵. کتاب

الزكاة والصدقة، ۶. کتاب الصيام، ۷. کتاب الحج، ۸. کتاب الجهاد، ۹. کتاب

المعيشة، ۱۰. کتاب النکاح، ۱۱. کتاب العقیقه، ۱۲. کتاب الطلاق، ۱۳. کتاب العتق

والتدبير والمکاتبه، ۱۴. کتاب الصيد، ۱۵. کتاب الذبائح، ۱۶. کتاب

الاطعمه، ۱۷. کتاب الاشرية، ۱۸. کتاب الزی والتجمل والمروة، ۱۹. کتاب

الدواجن، ۲۰. کتاب الوصایا، ۲۱. کتاب الموارث، ۲۲. کتاب الحدود، ۲۳. کتاب

الديات، ۲۴. کتاب الشهادات، ۲۵. کتاب القضا والاحکام، ۲۶. کتاب الايمان والندور

والکفارات.

در فروع کافی برخی از عنوان‌ها که معمولاً در کتب فقهی به صورت مستقل آورده می‌شوند به مناسبت، ضمن عنوان‌های یاد شده آمده‌اند. مثلاً امر به معروف، در عنوان الجهاد آمده‌است .

روضه کافی؛ روایات مربوط به موضوعات مختلف و متنوع، بدون هیچ ترتیب و نظم خاصی گردآوری شده‌است. چند نمونه از این موضوعات به شرح زیر است:

- تأویل و تفسیر برخی آیات قرآن
- توصیه‌ها و اندرزهای ائمه
- رؤیا و انواع آن
- دردها و درمان‌ها
- کیفیت آفرینش جهان هستی و برخی از پدیده‌های آن
- تاریخ بعضی از پیامبران بزرگ
- فضیلت شیعه و وظایف آن
- برخی مسائل تاریخ صدر اسلام و زمان خلافت علی
- مهدی و صفات او و نیز اصحاب و ویژگی‌های زمان حضور او
- تاریخ زندگی برخی اصحاب و اشخاص، نظیر ابوذر، ثمامه بن أثال، زید بن علی، سلمان، جعفر بن ابی طالب .

شرح ها

شرح دهندگان اصول کافی دو گروه هستند؛ گروهی که تمام کتاب الکافی را شرح کرده اند و ضمن آن اصول کافی را نیز شرح کرده اند و گروهی که فقط به شرح اصول کافی پرداخته اند. شرح های معروف که به شرح اصول کافی اختصاص دارند عبارتند از:

- **درخشان پرتوی از اصول کافی** اثر سید محمد حسینی همدانی که به زبان فارسی است و چاپخانه علمیه قم آن را در شش جلد منتشر کرده است.
- **شرح اصول الکافی** اثر صدرالدین محمد شیرازی (ملا صدرا) (م ۱۰۵۰ق) که به زبان عربی است و مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی آن را در سه جلد توسط منتشر شده است.
- **شرح الکافی** اثر ملا صالح مازندرانی (م ۱۱۱۰ق) که به زبان عربی است و علاوه بر اصول، بخش روضه کافی را نیز شرح کرده است. المكتبة الاسلامیة این شرح را در ۱۲۲ جلد منتشر کرده است.
- **الذریعة الی حافظ الشریعة** اثر محمد بن محمد مؤمن گیلانی که به زبان عربی است و انتشارات دارالحدیث آن را در ۲ جلد توسط منتشر کرده است.
- **الحاشیه علی اصول الکافی** اثر ملا محمد امین استرآبادی که دار الحدیث آن را منتشر کرده است.
- **الحاشیه علی اصول الکافی** اثر سید احمد بن زین العابدین العلوی العاملی.

- الحاشیه علی اصول الکافی اثر سید بدرالدین بن احمد الحسینی العاملی که دار الحدیث آن را منتشر کرده است.

به جز این موارد، چندین شرح دیگر نیز بر اصول کافی نوشته شده که نیمه تمام مانده‌اند. مجموعه این کتاب‌ها در نرم افزار کلینی قابل دسترسی است.

منابع:

۱. تهرانی، الذریعه، ج ۱۷، ص ۲۴۵.
۲. بجستانی، سید محمود، فرهنگ کتب حدیثی شیعه.
۳. عبدالحسین الغفار، الكلینی و الکافی، ص ۳۹۷.

سؤالات تستی

۱. بر اساس حدیث رسول خدا ص طلب علم بر هر مسلمانی..... است.
(الف) فضل (مستحب) (ب) مباح (ج) فریضه (واجب)
۲. در حدیث امام صادق ع «تَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ فَإِنَّهُ مَنْ لَمْ يَتَفَقَّهْ مِنْكُمْ فِي الدِّينِ فَهُوَ أَعْرَابِيٌّ إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ فِي كِتَابِهِ: «لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَ لِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ». «اعرابی» به چه معناست؟
(الف) عرب زبان بادیه نشین
(ب) کسی جاهل و نادان است و بر معارف و احکام دینش آگاه نیست.
(ج) عرب زبان ترسو

۳. بر اساس حدیث امام صادق ع ارث انبیا علیهم السلام چیست؟

الف) احادیثشان   ب) مال و ثروت فراوان   ج) شجاعت

۴. بر اساس حدیث امام صادق ع کسی که احادیث اهل بیت ع را یاد گرفته و نشر دهد و دل های

شیعیان را در راه حق استوار نماید بر چند عابد برتری دارد؟

الف) هفتاد عابد   ب) هفتصد عابد   ج) هزار عابد

۵. بر اساس حدیث امام باقر ع در باره آموختن علم کدام گزینه صحیح است؟

الف) کسی که بابی از علم یاد بدهد ثواب کسانی که به آن عمل می کنند به او می رسد بدون اینکه از ثواب عمل کننده ها کم شود.

ب) کسی که بابی از گمراهی یاد بدهد گناه کسانی که به آن عمل می کنند به او می رسد بدون اینکه از گناه عمل کننده ها کم شود.

ج) هر دو گزینه صحیح است.

۶. بر اساس حدیث امام صادق ع کدام صفت است که سبب می شود باطل گویی عالم بر حق های او

چیره شود؟

الف) تواضع نداشتن و متکبر و جبار بودن

ب) نفوذ نداشتن در میان مردم

ج) سخور نبودن

۷. مرگ چه کسی ابلیس ملعون را بیشتر خوشحال می کند؟

الف) رزمنده اسلام در میدان نبرد

ب) عالم و فقیه

ج) مادری که از تعدادی یتیم سرپرستی می کند

۸. امام صادق ع می فرماید که بر این علم قفلی است که کلید آن..... است.

الف) تکرار کردن (ب) سؤال کردن (ج) حفظ کردن

۹. بر اساس حدیث رسول خدا ص دل ها نیز همانند شمشیر ها زنگار می گیرد و جلای آن ..... می باشد.

الف) احادیث اهل بیت ع (ب) قرائت قرآن کریم

ج) توجه به امور مسلمانان و حل مشکلات آنان

۱۰. زکات علم چیست؟

الف) یاد گرفتن آن (ب) عمل کردن به آن (ج) یاد دادن آن به دیگران

۱۱. بر اساس حدیث امام صادق ع دلیل اثر نکردن علم عالم در دیگران چیست؟

الف) عمل نکردن به علم (ب) خوب بیان نکردن آن به دیگران

ج) ندادن زکات مال

۱۲. بر اساس حدیث امام صادق ع ملاک ارزشمندی مردم و مقام منزلت آنها به چیست؟

الف) به اندازه تلاوت قرآن کریم

ب) به اندازه مقدار حدیثی که از ائمه ع می فهمند

ج) به اندازه تقوا و ورع آنها

سوالات تشریحی

۱. بر اساس حدیث حفص از امام صادق ع طالب علم اگر سه ویژگی داشته باشد در ملکوت آسمان ها

بزرگ شمرده می شود؛ آن سه ویژگی را نام ببرید.

۲. بر اساس حدیث امیرالمؤمنین ع چرا طلب علم مهم تر از طلب مال است؟

۳. حدیث «قَالَ النَّبِيُّ ص إِنَّمَا الْعِلْمُ ثَلَاثَةٌ..... وَمَا خَلَاهُنَّ فَهُوَ فَضْلٌ» را تکمیل کرده و ترجمه

نمایید.

۳. بر اساس حدیث امیرالمؤمنین ع بعد از رسول خدا ص مردم به چند دسته تقسیم شدند و اهل بیت ع در کدام دسته قرار دارند.
۴. بر اساس حدیث امام صادق ع مردم نسبت به علم چند دسته اند و اهل بیت ع و نیز شیعیان در کدام دسته ها قرار دارند؟
۵. بر اساس حدیث امیرالمؤمنین ع ۴ صفت از صفات فقیه حقیقی را نام ببرید.
۶. حدیث: «عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ «إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ» قَالَ يَعْنِي بِالْعُلَمَاءِ.....» را تکمیل و ترجمه نمایید و عالم را تعریف کنید.
۷. بر اساس حدیث امیرمؤمنان علی ع هفت ادب از آداب متعلمین را نام ببرید.
۸. در روایت رسول خدا ص حضرت عیسی ع سه ملاک برای همنشین خوب بیان فرمودند، آن سه ملاک را بیان کنید.
۹. در روایت امام باقر ع حق خدا بر بندگان چیست؟
۱۰. روایت امام صادق ع «الْعَامِلُ عَلَى غَيْرِ بَصِيرَةٍ كَالسَّائِرِ..... إِنْ أَلْبَسْتَهُ» را تکمیل و ترجمه کنید.
۱۱. روایت امام صادق ع «مَنْ أَرَادَ الْحَدِيثَ لِمَنْفَعَةِ الدُّنْيَا لَمْ يَكُنْ لَهُ فِي الْآخِرَةِ نَصِيبٌ وَمَنْ أَرَادَ بِهِ.....» را تکمیل و ترجمه نمایید.
۱۲. در حدیث امام صادق ع بر اساس وحی ۱۴ی که به حضرت داود شد، علمایی که راهزنان و قطاع طریق بندگان خدا هستند چه ویژگی ای دارند؟
۱۳. امام باقر ع برای علمایی که جایگاهشان در آتش است سه ویژگی بیان کردند آن سه ویژگی را نام ببرید؟
۱۴. بر اساس حدیث رسول خدا ص علم آموزی پنج مرحله دارد که گام اول آن سکوت در برابر عالم به علم الهی است، چهار مرحله بعدی را به ترتیبی که در حدیث آمده است نام ببرید.

۱۵. تفسیری که امام باقر ع برای آیه شریفه «فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ» بیان کردند چیست و چه پیامی دارد؟

۱۶. بر اساس حدیث امام صادق ع تمام علم در چهار چیز است:

۱. خداشناسی، ۲. خودشناسی، ۳. دین شناسی، ۴. دشمن شناسی.

حدیث مورد نظر را پیدا کرده و ترجمه کنید؟

۱۷. تفسیری که امام صادق ع برای آیه «الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ» بیان فرمودند چه بود؟

۱۸. بر اساس حدیث امیرالمؤمنین ع شروع فتنه ها از چیست و شیطان چگونه بر دوستانش چیره می شود؟

۱۹. عَنْ أَبِي بصيرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع تَرِدُ عَلَيْنَا أَشْيَاءُ لَيْسَ نَعْرِفُهَا فِي كِتَابِ اللَّهِ وَلَا سُنَّةٍ فَنَنْظُرُ فِيهَا فَقَالَ لَا أَمَّا إِنَّكَ ..... « را تکمیل و ترجمه نمایید و پیام آن را بیان کنید.

۲۰. از دیدگاه اهل بیت علیهم السلام قیاس باطل بوده و کار شیطان است و دین خدا هرگز با قیاس به دست نمی آید. ائمه ع مثال هایی برای بطلان قیاس بیان کرده اند، دو مثال را در این باره از روایات بیان کنید.

۲۱. از دیدگاه اسلام قرآن کریم و احادیث اهل بیت علیهم السلام جامع همه علوم، احکام و معارف لازم برای بشر است و هر چیزی که انسان بدان نیاز داشته باشد، در کتاب و سنت بیان شده است. دو حدیث بنویسید که گویای جامعیت قرآن کریم و احادیث اهل بیت علیهم السلام باشد.

۲۲. حدیث امام صادق ع را که می فرماید: «مَنْ عَرَفَ أَنَا لَا نَقُولُ إِلَّا حَقًّا فَلْيَكْتَفِ بِمَا يَعْلَمُ مِنَّا» را ترجمه کنید.

۲۳. در حدیث ابان بن تغلب از امام باقر ع سه ویژگی برای فقیه حقیقی بیان شده است آن سه ویژگی را بیان کنید.

سوالات زیر با توجه به مقدمه دفترچه و اطلاعات عمومی پاسخ دهید:

۲۴. کتب جوامع اولیه شیعه (کتب اربعه) را به همراه نام نویسندگان آنها را نام ببرید؟

۲۵. کتاب کافی را چگونه معرفی می کنید؟

۲۶. دلیل اعتبار و استناد کتاب کافی بین علما چیست؟

۲۷. ۵ شرح اصول کافی را نام ببرید؟

۲۸. شرح علامه مجلسی بر اصول کافی چه نام دارد؟

۲۹. جوامع ثانویه شیعه را معرفی کنید؟